

JZU CENTAR ZA JAVNO ZDRAVJE - SKOPJE
ISHP QENDRA E SHËNDETIT PUBLIK - SHKUP

ul. 3-ta Makedonska brigada br. 18, 1000 Skopje

rr. Brigada e tretë maqedonase nr. 18, 1000 Shkup Tel/Tel:02/3298 667 Faks/Faks:02/3298 251 www.cph.mk

бр.нр _____

од/nga ----- godina

Скопје/Shkup

**ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА НА НАЦИОНАЛНАТА ГОДИШНА
ПРОГРАМА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ВО РЕПУБЛИКА С.
МАКЕДОНИЈА ЗА 2023 ГОДИНА, ЗА ПОДРАЧЈЕТО НА ЦЈЗ-СКОПЈЕ
ОДДЕЛЕНИЕ ЗА СОЦИЈАЛНА МЕДИЦИНА**

Одделението за социјална медицина при ЈЗУ Центар за јавно здравје (ЦЈЗ) - Скопје на територијата на Скопскиот регион, кој според Пописот на Државниот завод за статистика на Република Македонија на крајот од 2021 година броел 607007 жители, во текот на 2023 година ги реализира следните програмски задачи и активности во доменот на Социјално - медицинската дејност со здравствена статистика и промоција на здравјето, а во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2023 година:

I. Во Одделението за социјална медицина од здравствените установи на територијата на Центарот за јавно здравје се прибрани, контролирани и компјутерски обработени збирни и индивидуални здравствено-статистички извештаи кои се однесуваат на мрежата, организациската структура, обезбеденоста со кадар, обемот на извршената работа и утврдениот морбидитет во примарната и секундарната здравствена заштита во амбулантно-поликлиничката здравствена дејност и понатаму во болничката дејност, во секундарната и терциерната здравствена заштита, вклучувајќи го и болничкиот морталитет.

Заради давање на стручно - методолошка помош од областа на здравствената статистика и информатика, во текот на 2023 година континуирано се вршени електронски комуникации и теренски посети во здравствените установи на територијата на Центарот за јавно здравје-Скопје по индикација и непрекинато е спроведувана едукација во објектот и on line во и од Центарот при прием на извештаите.

II. Изготвени и доставени во предвидениот рок според Националната годишна програма за јавно здравје за 2022 година во печатена форма до ЈЗУ Институт за јавно здравје на РСМ и постирани на сајтот на ЦЈЗ – Скопје се следните извештаи, анализи, информации:

Ред.бр.	Вид на задача	Планирано за работа за 2023	Изработено во 2023	Опфат (%)
1	2	3	4	5
Здравствена статистика и информатика				
Г.1	<u>Збирни извештаи. Прибирање, логичка и математичка контрола на податоците, компјутерски внес и обработка на податоците.Подготовка и доставување на извештаи до ИЈЗ на РСМ. Архивирање на збирните извештаи во одделението.</u>	Планирани задачи	Извршени задачи	%
1-1	Служба за чиница медицина, итна медицинска помош и домашна посета; Образец бр. 3-01-60	10000	1084	108,4
1-2	Служба за здравствена заштита на деца; Образец бр. 3-03-60	550	586	106,5
1-3	Служба за здравствена заштита на училишни деца и младина Образец. бр. 3-04-60	520	550	105,8
1-4	Служба за здравствена заштита на жени; Образец. бр. 3-05-60	184	180	97,8
1-5	Служба за медицина на трудот; Образец бр.3-02-60	40	40	100,0
1-6	Специјалистички служби; Образец бр.3-01-60	900	1116	124,0
1-7	Служба за рехабилитација; Образец бр. 3-08-60	90	104	115,6
1-8	Служба за трансфузија на крв; Образец бр. 3-10-60	8	8	100,0
1-9	Служба за поливалентна патролажа; Образец бр. 3-17-60	68	60	88,2
1-10	Извештај за здравствено просветување; Образец бр.3-13-60	16	4	25,0
1-11	Извештај за лабораториска дејност; Образец бр.3-14-60 и 3-14-60А	220	256	116,4
1-12	Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба; Образец 3-15-60	12	8	66,7
1-13	Служба за заштита и лекување на устата и забите; Образец бр.3-09-60	720	2128	295,6
1-14	Служба за белодробни заболувања и ТБЦ; Образец бр.3-06-60	4	4	100,0
1-15	Збирен извештај на службата за болничко лекување; Образец бр. 3-21-60	172	174	101,2
1-16	Извештај за извршени систематски прегледи на ученици и студенти	130	164	126,2
Г.2	<u>Индивидуални извештаи. Прибирање, логичка контрола и компјутерски внес и обработката податоците. подготовка и доставување на извештаи до ИЈЗ на РСМ. Архивирање на извештаите на одделението.</u>			
2-1	Индивидуален извештај за стационарно лекувано лице; Образец бр. 3-21-61А	1140000	113987	100,0
2-2	Пријава за породување; Образец бр. 3-21-63	10426	10423	100,0
2-3	Пријава за прекин на бременост; Образец бр. 3-21-64	2011	2003	99,6
2-4	Индивидуални извештаи за незаразни заболувања:			
2-4-1	Малигна неоплазма, Образец МЗС -01	3000	3050	101,7
2-4-2	Шеберна болест, Образец-02	10800	19488	180,4
2-4-3	Алкохолизам и други зависности, Образец МЗС-06	700	652	93,1
2-4-4	Професионално заболување, Образец -07	10	6	60,0
2-4-5	Исхемична болест на срцето, Образец МЗС-03	700	840	120,0
2-4-6	Бубрежна инсуфициенција, Образец МЗС -04	300	369	123,0

2-4-7	<i>Исквози, Образец МЗС-05</i>	950	1109	116,7
2-4-8	<i>Рематска треска, Образец МЗС-08</i>	5	3	60,0
2-4-9	<i>Интюксикација - труење, Образец МЗС-09</i>	70	79	112,9
2-4-10	<i>Сообраќаен траматизам, Образец МЗС-10</i>	250	283	113,2
Г.3	Збирни извештаи за организационата структура и кадри; Образец 3-00-60, состојба 31.12. 2023 година: прибирање, контрола, компјутерски внес и обработка на податоците. Подготовка и доставување на годишните извештаи до ИЈЗ на РСМ. Архивирање на извештаите во одделението.	14300	14380	100,6
Г.4	Посети за стручно-методолошка помош за изготвување на извештаите и индикаторите за квалитете			
4-1	<i>Теренски посети</i>	44	65	147,7
4-2	<i>Посети во објектот на ЦЈЗ - Скопје</i>	750	770	102,7
4-3	<i>Индикатори за квалитет</i>	5	5	100,0
Здравствена едукација преку едукативни предавања за целни групи				
Г.5	Здравствена едукација на населението и целни групи на подрачјето на Скопскиот регион:			
5-1	<i>Едукативни предавања во предучилишните и училишните установи (основни и средни училишта) и во домови за згрижување на стари лица на тема во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје на РСМ</i>	1380 предавања/64000 опфатени предучилишници и училишни деца и интерактивни лонча	508/7272 опфатени предучилишници и училишни деца и возрасни лица	282,2
5-3	<i>Подготовка на едукативен материјал (флаери, брошури и др.) ЦЈЗ-Скопје</i>	2	2	100,0
5-4	<i>Дистрибуција на печатен материјал во здрав. и образовни установи - брошури, постери и флаери од ИЈЗ</i>	10000	11000	1100,0
Г.6	Советувалницата за сексуално и репродуктивно здравје и за одвикнување од пушење:			
6-1	<i>Бесплатно советување на млади лица за сексуално репродуктивно здравје во и надвор од центарот</i>	40	0	0,0
6-2	<i>Внес, обработка и достава до ИЈЗ на РСМ на анкети прашалник за задоволството на младите од услугите во Советувалницата за сексуално и репродуктивно здравје</i>	240	100	41,7
6-3	<i>Дистрибуција на кондоми во координација со ИЈЗ и МЗ</i>	0	0	0,0
6-4	<i>СОП -Спроведено анкетно истражување, групни едукации, индивидуални едукации со примена на заместителна фармакотерапија</i>	8	2	25,0
Г.7	Постирање информативни материјали и документи на веб-страницата на ЦЈЗ Скопје и комуникација со медиумите	25	24	96,0
Г.8	Учество во спроведување на Обука за основните знаења за безбедност на исхраната, правила за добра хигиенска пракса и заштита на животната- координација на активностите, предавања и посетни на пријавените кандидати	28	22	78,6
Социјална медицина и јавно здравје – публицитетска дејност				
Г.9	Изготвување на анализи, информации, извештаи во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје на РСМ Нивно доставување до ИЈЗ на РСМ и поставување на веб-страницата на ЦЈЗ - Скопје	9	9	100,0

ЗАБЕЛЕШКА: Работните задачи во доменот на (1) Здравствена едукација преку едукативни предавања за целни групи и (2) Социјална медицина со промоција на здравје, ќе бидат соодветно нотирани и

1. Информација за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи на територијата на ЦЈЗ-Скопје во периодот од 2021 година

Споредено со 2020 и 2021 година кога по препорака на Министерство за здравство и Фондот за здравствено осигурување, некои болнички капацитети беа пренаменети во Ковид центри согласно потребите за болнички третман, 2022 година е година на опоравување од пандемијата. Се враќа балансот на ресурси: медицинскиот кадар, болничките кревети, се применуваат сите елективни терапевски протоколи и процедури. Во текот на 2022 година се лекувале вкупно 117 593 (103 290 во 2021) пациенти во болниците на територијата на Скопскиот регион. Тие оствариле вкупно 1 201 661 (1 226 442 во 2021 година) болнички денови. Од нив 56,16% или 66 048 се скопски жители со остварени 718 767 болнички денови (59,81% од вкупно остварените).

Просечната должина на лекување била 10,22 дена (8,42 дена во 2020 година, 11,87 дена во 2021). Регистрирани се вкупно 4571 (4656 во 2021 година) болнички кревети. Искористеноста на болничките кревети во просек изнесува 72,02%, речиси иста како во 2021 година - 72,17%, а функцијата на болничката постела (просечен број на пациенти по кревет) е 25,73, незначително поголема од 2021 година - 22,18.

Вкупниот број на хоспитализации во скопските болници на 1000 жители за 2022 година е 64,00 - во калкулацијата е користено вкупното население на Р.С.Македонија (49,92 за 2021 година, 42,09 во 2020 година). Во 2022 година, во болничката здравствена заштита на Скопскиот регион учествувале вкупно 1218 лекари, од кои 954 специјалисти, 30 доктори по општа медицина и 234 на специјализација. Просечно еден лекар опслужувал 96,54 пациенти (сите болници), а односот на лекар со обезбеденоста на болнички постели е 1:3,75.

2. Информација за состојбата со душевните растројства и растројства во обносните настанати поради употреба на психоактивни супстанции во Скопскиот регион за 2022 година

Во ординациите по општа медицина вкупниот број на душевни растројства и растројства во обносните предизвикани со употреба на алкохол (F10) изнесува 344, односно 0,4% учество во групата душевни растројства и растројства во обносните (F00- F99). Специфичната стапка на морбидитет за возрастното население 20 и повеќе години изнесува 0,7/1.000 жители. Возрасната група од 55-64 години има најголем удел со 31,3%. Во однос на дистрибуцијата по општини, Карпош има највисоко процентуално учество (17,7%). Душевни растројства и растројства во обносните предизвикани со употреба на други психоактивни супстанции (F11-F19) учесуваат со 0,8% во вкупниот број (F00-F99) во дејноста општа медицина и имаат почеста застапеност кај машкиот пол (83,0%). Вкупната специфична стапка на морбидитет била 1,3/1.000 жители. Најзасегнатата возрасна група е од 35-44 години со 46,1% учество во оваа категорија. Дистрибуцијата по општини покажува дека 30,8% од овие заболувања се присутни во општина Чаир. Во амбулантно поликлинничката дејност во Скопскиот регион за 2022 годинат категоријата душевни растројства и растројства во обносните настанати поради употреба на психоактивни супстанции (F10-F19) има 946 заболувања или 1,3% учество во групата F00-F99. Вкупната стапка на специфичен морбидитет е 2,1/1.000 жители. Во поглед на дистрибуцијата по пол, поголема е афектираноста кај мажите со 84,0%. Најчесто засегнатата возрасна категорија е 35-44 години со учество од 36,3%. Општина со најголем процент на заболувања е Чаир (22,7%). Кај училишните деца и младина во Скопскиот регион во 2022 година се евидентирани 46 душевни растројства и растројства во обносните настанати поради употреба на психоактивни супстанции (F10-F19).

Поголема е фреквенцијата на јавување кај машкиот пол со учество од 82,6%. Најчеста афектирана возрасна група е студентската младина 20-24 години со застапеност од 73,9%. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 0,4%. Една петина од вкупниот број отпаѓа на општина Чаир Во болничките здравствени установи во Скопскиот регион за 2022 година душевните растројства и растројства во обносните настанати поради употреба на психоактивни супстанции (F10-F19) завземаат 33% учество во групата F00-F99 и се наоѓаат на највисокото ниво на морбидитетната болничка листа од оваа група. Две третини од приемот на пациентите поради душевни растројства и растројства на обносните настанати поради употреба на психоактивни супстанции (F10-F19) бил токму поради дијагнозата душевни растројства и растројства во обносните предизвикани со употреба на опијати (F11) со највисоко процентуално учество од 68%. Анализирајќи го учеството на дијагнозата F11 во вкупно евидентираните морбидитет од душевни растројства и растројства во обносните (F00-F99), истата се наоѓа на прво место како причина за хоспитализација со 22,5% застапеност. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 1,0%. Машката популација е почесто афектирана, додека приближно половина од пациентите (46,5%) припаѓаат на возрасната група од 35-44 години.

3. Информација за машкото здравје на жените на територија на Скопскиот регион за 2022 година

Половите разлики во преваленцата на болести и состојби генерално укажуваат дека мажите имаат поголема преваленца на повеќе смртоносни состојби, додека жените имаат поголема веројатност да имаат хронични, но нефатални болести. Во последниве години, здравјето и благосостојбата на мажите добиваат сè поголемо внимание во Европскиот регион на СЗО. Клучен поттик за ова внимание е високото ниво на предвремена смртност кај мажите, особено во источниот дел на Европскиот регион. Од вкупната светска популација на мажите припаѓаат 50,5% односно 3,97 милијарди жители. Држава со најголем број на машка популација е Индија. Податоците на Светска Банка за машка популација над 65 години во 2022 година даваат бројка од 345 милиони ширум светот. Додека возрасната група на адолесценти (10-19 години) од машки пол изнесува 8-8,4% од светската популација. Смртноста на мажите во сите возрасни групи е повисока од онаа на жените, во ниту една земја очекуваниот животен век на мажите не го надминува оној на жените. Мажите имаат поголема преваленца на голем број болести кои се важни за одредување на животниот век, а од друга страна, мажите во повеќето земји имаат помалку проблеми со физичкото (телесното) функционирање од жените. Се детектира фактот дека во 2021 година најчеста причина за смрт кај мажите се болестите на циркулаторниот систем, следени на второ место се малигните неоплазми во РСМ, а истиот се одржува и за 2022 година. Нашите резултати кои се однесуваат и за Скопје зборуваат дека како причина за смрт најчесто е кардиоваскуларна болест, исто како во РС Македонија така и во светот. По кардиоваскуларните заболувања втора најчеста причина за смртност кај мажите е карциномот. Според Центарот за контрола и превенција на болести (Center for Disease Control), водечки причини за смрт од рак кај мажите се ракот на белите дробови, ракот на простата и колоректалниот карцином. На трето место се несреќите/повреди во оваа категорија кои вклучуваат, на пример, повреди поради падови, пожар и нарушено возење. заболени во Скопје 120 лица, односно 36,3%.

4. Информација за вработен кадар во установи од областа на здравството за 2022 година

Распределбата на здравствените установи според мрежата на територијата на Скопскиот регион има несоодветна дистрибуција на установите во градските спроти руралните средини. Со најголема концентарција е општина Центар (198), додека најмал број на здравствени установи има во општина Бутел (28). Исто така, голема концентрација на здравствени установи има и во општина Карпош (107). Ординации по гинекологија и акушерство не постојат во руралните општини. Оваа несоодветна дистрибуција и тренд на установите во мрежата се повторува повеќе години назад. Постои нерамномерна распределеност на специјалистичките ординации на секундарно ниво. Највисока концентарција на овие ординации има во централното градско подрачје, поточно во општините Центар и Карпош каде што се лоцирани 77,5% од сите специјалистички ординации од Скопскиот регион. Во оваа година се забележува и зголемен број на новорегистрирани специјалистички ординации наспроти општите. Во однос на кадровската обезбеденост, најголем процент од 50,5% се вработените здравствени работници во болничката здравствена заштита. Во амбулантно - поликлиничка здравствена заштита 20,4% и специјалистичко - консултативнта вон болничка здравствена заштита 17,7%. Постои зголемување на бројот на останати здравствени работници (медицинските сестри и останати здравствени работници со завршено високо образование). Соработници со нижа подготовка не постојат во системот и во состав на вработените, додека кадораот со виша подготовка полска исчезнува во ситемот и е претставен со само 59 вработени. Сеуште на теренот е присутен несоодветен состав на тимовите во примарната здравствена заштита, но истото се однесува и во повисоките нивоа на здравствена заштита. Во специјалистичките ординации на Скопскиот регион за 2022 каде односот на лекар спрема здравствени работници со висока, виша и средна стручна подготовка изнесува 1:1,4. Во Скопскиот регион највисоко е учеството на здравствените работници вработени во болничката дејност 50,1%. Во Скопскиот регион за 2022 година има 465,2 лекари на 100 000 жители што е тренд во повеќето земји од ЕУ, каде има најголема концентрација здравствени работници во главниот град. Во Скопскиот регион како и во регионите од поголемиот дел од земјите - членки на ЕУ се забележува зголемување на односот на бројот на специјалисти во однос на бројот на општи лекари.

5. Анализа за амбулантно поликлиничка дејност за 2022 година и аналитички осврт на истиот за тригодишниот период (2020-2022 година) на подрачјето што го покрива ЦЈЗ-Скопје

Анализирањето на амбулантно - поликлиничкиот морбидитет на подрачјето на Скопскиот регион во последните неколку години е посебен предизвик поради пандемијата во 2020 година кога бројот на регистрираните заболувања драстично се намали. Матичните лекари мораа да се посветат на овие болни, а сите останати посети беа во втор план и од страна на самите пациенти поради стравот од заразување. Во 2021 година работите полска се враќаа во нормала и бројот на регистрирани заболувања се приближувал кон повеќегодишните претходни вредности.

Во 2022 година нема голем напредок во однос на утврдениот морбидитет како во однос на бројот на утврдени заболувања, така и во структурата на истиот. Скоро во сите дејности, освен здравствена заштита на жени и стоматолошката заштита доминираат состојбите кои се морбидитет на респираторниот систем.

Исто така треба да се констатира дека 2022 година е година на контакти и симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораториски наоди кои биле причина за посета кај лекар поради најразлични потреби. Во дејноста општа медицина, оваа година на прво место се: болестите на респираторниот систем (15,6%), потоа следуваат болести на циркулаторен систем (15,3%) и на трето место се фактори што влијаат на здравствената состојба и контакт со здравствените служби (14,6%). Најчесто утврдено заболување од групата болести на респираторен систем е акутен фарингит и тонзилит застапен со 37,1%, најзастапен кај возраста 35-44 години. Првото место во дејноста општа медицина има вкупна стапка на специфичен морбидитет од 481,8‰, од нив на секои 1.000 жители од машки пол (20 и повеќе години) 382 пати е побаран лекарски преглед-посета заради оваа група на заболувања, додека кај жените зачестеноста е поголема (574,2/1.000 лица од женски пол кои имаат 20 и повеќе години). Најмногу засегната возрасна група е 35-44 години со поединечна вкупна стапка од 546,0‰, а во однос на дистрибуцијата по пол истата е повисока кај женската популација и изнесува 674,2‰.

Училишните деца и младина оствариле 189.874 евидентирани посети-прегледи заради болести на респираторен систем во дадениот временски период (2020-2022 година), односно 38,3% повеќе во однос на второ рангираната група фактори што влијаат на здравствената состојба и контакт со здравствени служби и значителни 80,5% повеќе споредбено со трето рангираните симптоми и ненорм.клинички и лаб.наоди, неклассифицирани на др.место. Болестите на респираторен систем имаат вкупна стапка на специфичен морбидитет која изнесува 623,5‰. Највисоко рангирана возрасна група е 7-9 години со поединечна вкупна стапка од 1052,2‰. Во 2022 година оваа група на заболувања е присутна за 25,8% повеќе во однос на 2021 година, додека во однос на 2020 година постои уште поголема дискрепанца на јавување со зголемен индекс од 40,2%. Малите деца од 0-6 години и во 2020 - 2022 година најмногу боледувале од заболувања на респираторниот систем. Најчесто поединечно заболување во оваа категорија болести е акутниот фарингит и тонзилит. Бројот на болестите на респираторен систем во 2022 година е зголемен за 16,7% во однос на 2021 година, додека растечкиот тренд е продлабочен споредбено со 2020 година и изнесува 51,8% повеќе. Како најчесто утвредена патологија кај детската популација имаат вкупна стапка на специфичен морбидитет 1720,0/1.000 деца, односно анализирајќи по пол на секои 1.000 машки деца имаме 1.777 евидентирани заболувања-состојби на респираторниот систем, а за женските деца вкупната стапка е 1.670,9‰.

Кај жените во 2022 година на прво место според бројот на регистрирани заболувања и состојби се „Фактори што влијаат на здравствената состојба и контакт со здравствените служби,„. Тие заземаат 41,0%, додека на второ место кое речиси има ист процентуален удел како и претходната состојба, се наоѓаат болестите на генитоуринарниот систем (40,1%). Субкатегијата гинеколошки преглед Z01.4 со 37,2% учество во вкупниот број на дијагнози (Z00-Z99) е најчестата причина за која жените се обратиле за лекарски преглед. Кај секои 1.000 жени е забележана 57 пати како причина за посета, а како најчесто афектирани се жените на 25-34 години со највисока поединечна стапка од 126,2‰. Во 2022 година нивното учество е за 7,2% повеќе во однос на 2021 година, додека споредбено со 2020 година е за 57,6% зголемено. Зголемен е бројот на контакт со здравствените служби во делот кој се однесува на скрининг методите кои рутински треба да се спроведуваат во текот на бременоста во 2022 година за оваа вулнерабилна група на население.

6. Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет за жителите од Скопскиот Регион, 2022 година

2022 година е период на опоравување од пандемијата со Ковид 19. Постепено се враќаат болничките капацитети, здравствените работници и елективните интервенции на ниво како пред пандемијата. Истовремено, тоа е тешка година за здравствените системи глобално од последиците на пандемијата и финансиската криза. Најголем глобален предизвик е недостиг на персонал, а финансиските предизвици се второ рангирани втора година по ред. Во текот на 2022 година во болниците на територијата на Скопскиот регион се лекувале вкупно 117 593 (103 290 во 2021) пациенти. Тие оствариле вкупно 1 201 661 (1 226 442 во 2021 година) болнички денови. Од нив 56,16% или 66 048 се скопски жители со остварени 718 767 болнички денови (59,81% од вкупно остварените). Во текот на 2022 година во стационарните здравствени установи се регистрирани 14 303 повеќе хоспитализации отколку во 2021 година (слично на градот Загреб). Просечната должина на лекување во болниците на Скопскиот регион била 10,22 дена (8,42 дена во 2020 година, 11,87 дена во 2021). Искористеноста на болничките кревети во просек изнесува 72,02%, речиси иста како во 2021 година - 72,17%, а функцијата на болничката постела (просечен број на пациенти по кревет) е 25,73; незначително поголема од 2021 година (22,18). Водечки дијагнози според бројот на хоспитализации во Скопскиот регион за 2022 година се следните: на прво место се **исхемичните болести на срцето (I20-I25)** со 7551 хоспитализација, следуваат **невоспалителните заболувања на женскиот генитален тракт (N80-N98)**, вкупно -5569 и **бенигните неоплазми (D10-D36)** со 5492 стационарни лекувања. Од малигните неоплазми, најчеста причина за хоспитализација биле **малигните неоплазми на лимфното, хематопоетичкото и средно ткиво (C81-C96)** – 3861. Болниците мора да инвестираат во нови способности и технологии, да имплементираат нови работни методи и да изградат култура фокусирана на протокот на пациенти. Исто така, важно е стратешки да се гледа на целата траекторија на грижа на пациентот како еден унифициран тек кој мора да биде усогласен и интегриран помеѓу сите актери, внатрешно и надворешно. Болниците треба и проактивно и реактивно да го оптимизираат користењето на нивните капацитети околу протокот на пациенти за да обезбедат грижа за што е можно повеќе пациенти и рамномерно да го распределат товарот низ организацијата.

6. Анализа на здравствената состојба и здравствената заштита на населението на Скопскиот Регион за 2022 година

Природниот прираст укажува дека состојбата на подрачјето на Скопскиот регион е неповолна и истиот изнесува 0,3‰. Во осум општини има негативна стапка на прираст што укажува за опаѓање на населението или т.н. депопулација, кога вредноста е под 0. 4. Вредноста на виталниот индекс ни покажува дека состојбата е многу поволна во општините Арачиново (473,2 живородени на 100 умрени), во Студеничани (346,6/100 умрени) и Сарај (283,6/100 умрени). Во општини во кои повеќе умира населението отколку што се раѓаат деца се Кисела Вода (65,5), Карпош (67,7), Гази Баба (69,3), Ѓорче Петров (70,5), Илинден (75,1), Аеродром (81,3), Центар (95,1) и Петровец (96,1). Негативниот индекс во природното движење на населението изнесува 11,5 умрени на 1.000 жители. Во однос на половата дистрибуција, стапката на морталитет за лицата од машки пол е 12,4/1.000 жители и 10,5/1.000 од женски пол.

Болестите на циркулаторниот систем се најчеста причина за смрт кај населението од Скопскиот регион и завземаат 36,6% учество. Најголемиот број на починати токму поради оваа патологија е од општина Гази Баба (14,4%). Следуваат неоплазмите како втора по честота причина за умирање со застапеност од 20,9% и на трето место се издвојува Ковид-19 со учество од 8,9%. Вкупната стапка на морталитет во Скопскиот регион изнесува 4,3 мртвородени на 1.000 живородени деца. Општина со највисока поединечна стапка на фетална смртност е Центар (10,5 мртвородени на 1.000 живородени). Стапката на доенечка смртност во Скопскиот регион за 2022 година изнесува 4,1‰. Согласно критериумите на Светската здравствена организација е класифицирана како низок морталитет на доенчињата. Општина која ја надминува границата од 19,9‰ и влегува во класификација на среден морталитет е Карпош (20,4‰). Бројот на болести евидентирани во дејност општа медицина изнесува 1.416.185, односно е намален за 10,1% во однос на 2021 година. Женската популација на возраст 20 и повеќе години имала поголема потреба за посета и преглед кај матичен лекар за 35,8% повеќе споредбено со мажите. Општата стапка на морбидитет за населението во Скопскиот регион изнесува 3084,8‰. Возрасната категорија која има најголем опфат во вкупно регистрираните A00-Z99 е 65-74 години, односно 21,6% и специфична стапка од 4792,3‰.

Во дејноста здравствена заштита на децаима вкупно 197.572 регистрирани заболувања-состојби, односно за 15,8% повеќе од 2021 година. Општата стапка на заболеност е 3.756,1/1.000 деца од 0-6 години од Скопскиот регион. На прво место се болестите на респираторен систем (J00-J99), односно 90.473 или процентуално учество од 45,7%. Категоријата акутен фарингит и акутен тонзилит (J02-J03) доминира со вкупно 44,7%. Кај дејноста здравствена заштита на училишни деца и младина бројот на заболувања е 205.009, односно 20,9% повеќе во однос на 2021 година. Општата стапка на заболеност е 1574,5‰ и возрасниот контингент од 10-14 години има најголемо учество во вкупно утврдениот морбидитет со 31,8%. На прво место доминираат болестите на респираторниот систем (J00-J99) со застапеност од 39,6% во вкупно регистрираниот морбидитет. Категоријата акутен фарингит и акутен тонзилит (J02-J03) завзема најголемо учество со вкупно 54,9% и речиси идентична дистрибуција по пол. 18. Во гинеколошките ординации се евидентирани 116.370 заболувања-состојби, односно постои зголемување за 6,4% во однос на изминатата година. Возрасната категорија 25-34 години има највисоко учество во евидентираната морбидитетна евиденција (32,7%). На прво место се издвојуваат фактори што влијаат на здравствената состојба и контакт со здравствените служби (Z00-Z99) со застапеност од 40,9%. 19. Во стоматолошката дејност се регистрирани 182.410 заболувања-состојби, односно 9,1% повеќе споредбено со 2021 година. На прво место се наоѓа дентален кариес (K02) и евидентирани се 52.066 состојби, односно 28,5%. Женската популација е регистрирана повеќе за 12,2% во однос на мажите. Бројот на болнички лекувани пациенти во стационарните здравствени установи од Скопскиот регион изнесува 117.593 лица, односно истиот е зголемен за 12,1% во однос на 2021 година. Лицата од женски пол се застапени за 2,5% повеќе споредбено со мажите. Повеќе од половина од пациентите кои биле лекувани во болничките установи од Скопскиот регион се лицата жители на Скопје (56,1%) и имаат релативно слична дистрибуција по пол со само 5,5% повеќе кај жените.

Неоплазмите се наоѓаат на прво место како причина за хоспитализација со вкупно 22.553 жители (19,1%), од кои 46,7% се скопски жители. Следува групата болести на циркулаторен систем која опфаќа 14,7% од вкупниот број на хоспитално лекувани пациенти во стационарните установи од Скопскиот регион, а од нив 60,2% се скопски жители. Третото место на болничката морбидитетна листа им припаѓа на пациентите лекувани од болести на генитоуринарниот систем кои завземаат 10,3%. Жителите од Скопскиот регион опфаќаат 55,0% од пациентите од оваа група. Бројот на починати лица во болничките здравствените установи од Скопскиот регион е 2960 умрени, а од нив 69,7% се жители на од Скопски регион. Вкупната стапка на леталитет е 2,5%, а водечка причина која покажува највисок број на умрени во однос на 100 болнички лекувани е групата одредени инфективни и паразитски болести со стапка на леталитет од 12,3%.

III. ПРОМОЦИЈА НА ЗДРАВЈЕ СПРОВЕДЕНА ВО СКОПСКИОТ РЕГИОН ВО 2023 ГОДИНА

Податоците за промоцијата на здравјето и спроведените активности од ЈЗУ Центар за јавно здравје Скопје се однесуваат на 2023 година. Едукациите се спроведуваа согласно Планот за работа на ЦЈЗ Скопје и Националната годишна програма за јавно здравје за 2023 година во основните, средните училишта, во установи за згрижување на мали деца и во установите за згрижување на стари лица. Исто така, беа спроведени едукативни активности и по барање на установите во координација со општините на градот Скопје. За таа цел се спроведуваше здравствена едукација на сите популациони групи со одржување на предавања, трибини, индивидуални и групни едукации на населението. Со оваа активност реализирани се 508 предавања, а опфатени се 7272 слушатели како едуцирани лица. Едукациите се спроведуваа надвор од Центарот за јавно здравје Скопје. Подготвени се едукативен материјал : флаери (2), брошури (2). Дистрибуирани се печатени материјали во здравствени и образовни установи - брошури, постери и флаери од ИЈЗ- 11000.

Постирани се 24 информативни материјали, 9 публикации на веб страната на ЦЈЗ Скопје и направена е комуникација со електронски и печатени медиуми. Одбележани се 25 Светските денови, недели во врска со здравјето. Сите овие активности се извршени и во координација со МЗ и ИЈЗ на РСМ.

Раководител

Проф. д-р Валентина Симоновска

Директор

Д-р спец. Бесим Зеќири